

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ ГОРОХІВСЬКОГО РАЙОНУ

LAND STRUCTURE ANALYSIS IN GOROKHIV REGION

Михайло СТУПЕНЬ,
доктор економічних наук,
Львівський національний
аграрний університет

Mykhaylo STUPEN',
PhD in Economics,
Lviv National Agrarian University

Оксана СКОРУПЬСКА,
Львівський національний
аграрний університет

Oksana SKORUPSKA,
Lviv National Agrarian University

Розв'язання проблеми формування нових землегосподарських систем та оцінки їх діяльності у процесі прийняття й обґрунтування рішень щодо управління земельними ресурсами базується на аналізі розміру сільських територій низового рівня (сільських, селищних та міських рад) окремих підприємств, їх просторового розміщення та структури земельних угідь. Оцінку земельно-ресурсного потенціалу доцільно проводити з теоретичної, методологічної та методичної позицій.

Проблемам формування й оцінки ефективності функціонування сучасних землегосподарських систем, розміру окремих територіальних утворень, оцінці їх просторового розміщення та структури земельних угідь у них у процесі управління земельними ресурсами присвячено цілий ряд наукових розробок.

Так, М.Федоров [1] дає пропозиції щодо економічного стимулювання суб'єктів господарювання на землі та вважає, що вони можуть бути дієвим інструментом у справі вдосконалення економічного механізму регулювання земельних відносин, підвищення ефективності використання земельних ресурсів у сільському господарстві.

У роботі [2] наведено загальну характеристику основних видів природних і зокрема земельних ресурсів України, проаналізовано методичні підходи їх економічної оцінки, розглянуто сутність та складові економічного механізму природокористування.

Концептуальну модель механізмів розвитку земельних відносин у контексті збалансованого використання, охорони й відтворення земельних ресурсів як складової просторового соціально-економічного розвитку розроблено в дослідженні [3].

Аналізу й оцінці природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу Волинської області в цілому та Горохівського району зокрема присвячено монографію [4].

У статті [5] проведено групування за показниками сільськогосподарської освоєності, розораності та лісистості території та графо-візуальний аналіз структури земельних угідь у розрізі сформованих статистичних груп.

Горохівський район займає південну частину Волинської області. Характерною особливістю району є те, що через його територію проходить Головний європейський вододіл, який ділить басейни рік

Балтійського й Чорного морів. Цей вододіл входить у межі району з Львівщини і простягається звивистою лінією на села Печихвости та Рачин. Через Горохівщину протікає найбільша на Волині річка Стир (протяжність у межах району 20 км). Липа – друга за величиною річка (протяжність – 43 км), її ліва притока – річка Безіменка (21 км). На південному заході району протікає річка Луга.

Площа району становить 1,1 тис. км² (5,4% території Волинської області). Чисельність населення – 56,0 тис. осіб, у тому числі: міського населення – 15 109 осіб (26,84%); сільського – 41 179 осіб (73,16%). У районі є два міста – Горохів і Берестечко, два селища міського типу – Мар'янівка і Сенкевичівка, 89 сіл. На селі поряд із 26 сільськогосподарськими підприємствами діють 102 селянські (фермерські) господарства. Спеціалізація сільського господарства в рослинництві – виробництво зерна, цукрових буряків, у тваринництві – молока та м'яса.

Авторами статті проведено статистичний аналіз сільських рад Горохівського району за площею земельних угідь. Число об'єктів, які становлять генеральну сукупність, або об'єм генеральної сукупності становить 36. Площа земельних угідь на території 36 сільських рад досягає 110981 га, а на території окремих сільських рад вона коливається в досить широкому діапазоні – від 1371,2 га у Ватинській сільській раді до 7286,0 га у Цегівській сільській раді.

Середня площа земельних угідь сільської ради становить 3082,8 га. Територія Рачинської сільської ради за загальною площею земельних угідь (3085,0 га) найбільшою мірою наближена до середнього розміру по району.

Сільські ради району проранжовані за загальною площею (табл. 1) і згруповані у 5 груп: до 2,0 тис. га; від 2 до 3 тис. га; від 3 до 4 тис. га; від 4 до 5 тис. га; > 5 тис. га.

У сформованих групах проаналізовано кількість випадків, визначено питому вагу окремих груп (табл. 2).

Аналіз результатів свідчить про наступне: загальна площа кожної шостої сільської ради (6 випадків із 36 або 16,7%) становить до 2 тис. га; кожна четверта сільська рада (9 випадків із 36 або 25,0%) має від 3,0 до 4 тис. га земельних угідь; майже кожна п'ята сільська рада (7 випадків або 19,4%) загальною площею від 4 до 5 тис. га; одна сільська рада (2,8%) – загальною площею понад 5 тис. га.

Розглядається склад земельних угідь та аналізується їх структура в розрізі сільських рад Горохівського району Волинської області. Проведено ранжування й групування сільських рад за загальною площею земельних угідь, проаналізовано кількість випадків, визначено питому вагу окремих груп. Здійснено аналіз розподілу за групами та кумулятивними частотами й частками. Пропонується табличний та графо-візуальний аналіз співвідношення угідь у статистичних групах, зокрема: інтервалу коливань розораності, сільськогосподарської освоєності, лісистості, площі окремих сільськогосподарських, водно-болотних та інших угідь.

The lands composition of Gorokhiv district in Volyn region is studied and their structure in terms of village councils is analysed. The ranking and classification of village councils by lands total area is carried out. The analysis of distribution by group and cumulative frequencies and shares is also performed. We offer tabular and graph-visual analysis of lands correlation by statistic groups, in particular: tilling interval, agricultural mastering, woodiness, area of certain agricultural, water-boggy and other lands.

Таблиця 1. Ранжування і групування сільських рад за загальною площею

Сільська рада	Площа, га	Сільська рада	Площа, га	Сільська рада	Площа, га
Ватинська	1371,2	Скригівська	2444,0	Галичанська	3443,0
Лемешівська	1620,0	Пірваченська	2445,0	Новосілівська	3608,0
Бережанківська	1688,0	Пустомитівська	2723,0	Вс. по 3 статистич. групі	30245,8
Михлинська	1810,0	Холонівська	2911,2	Звиняченська	4131,8
Мирківська	1820,0	Вільхівська	2934,0	Мервинська	4215,0
Жабченська	1942,0	Горішненська	2959,2	Скобелівська	4392,0
Вс. по 1 статистич. групі	10251,2	Вс. по 2 статистич. групі	31520,2	Бранівська	4601,0
Губинська	2017,0	Рачинська	3085,0	Печихівська	4656,0
Шклинська	2071,7	Квасівська	3269,2	Перемільська	4768,0
Терешківцівська	2132,0	Пісківська	3312,0	Бужанівська	4914,0
Скірченська	2169,0	Колодеженська	3359,0	Вс. по 4 статистич. групі	31677,8
Журавниківська	2176,0	Лобачівська	3369,2	Цегівська	7286,0
Угринівська	2268,1	Смолявська	3377,0	Вс. по 5 статистич. групі	7286,0
Підберезівська	2270,0	Мирненська	3423,4	Горохівський район	110981

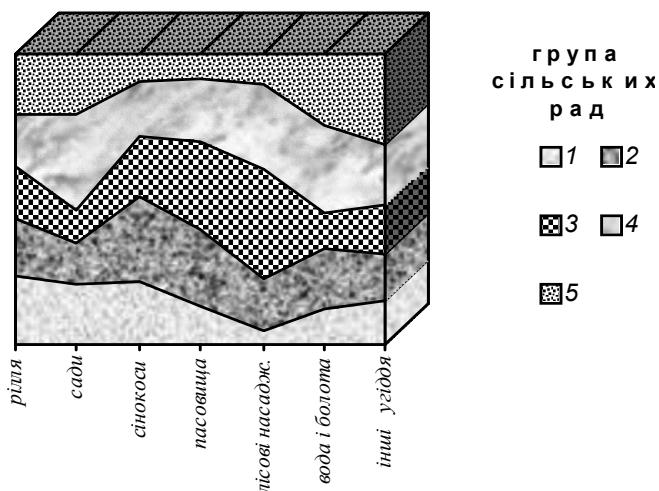
Таблиця 2. Групування сільських рад району за загальною площею

№ групи	Площа, тис. га	Випадків	У % до підсумку	Кумулятивні	
				частоти, $\sum f_j$	частки, $\sum d_j, \%$
1	До 2,0	6	16,7	6	16,7
2	Від 2 до 3	13	36,1	19	52,8
3	Від 3 до 4	9	25,0	28	77,8
4	Від 4 до 5	7	19,4	35	97,2
5	>5	1	2,8	36	100,0
Всього по району		36	100,0	X	X

Таблиця 3. Співвідношення угідь в розрізі статистичних груп, %

Угіддя	Площа в розрізі статистичних груп					По сільрадах району
	1	2	3	4	5	
Рілля	82,0	69,2	64,2	62,0	73,8	67,3
Сади	0,9	0,6	0,5	1,4	0,9	0,8
Сінокоси	3,2	4,4	3,1	2,9	1,4	3,3
Пасовища	3,3	6,5	7,6	5,3	2,1	5,9
Вс. с.-г. угідь	89,4	80,7	75,4	71,6	78,2	77,3
Ліс	2,0	7,8	15,8	12,5	4,4	10,6
Вода та болота	3,6	6,4	3,5	9,1	7,4	6,2
Інші угіддя	5,0	5,1	5,3	6,8	10,0	5,9
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Рисунок. Структура угідь в розрізі сформованих статистичних груп

У розгляді рядів розподілу аналізуються групові частоти (частки), кумулятивні частоти і частки, які отримані шляхом поступового об'єднання груп і підсумовування відповідних їм частот (часток).

Кумулятивні частоти $\sum f_j$, і частки $\sum d_j, \%$ показують ту частину сукупності, в якій значення показника не перевищує певної межі; в інтервальному ряду це верхня межа відповідного інтервалу x_j .

Замість нагромадженої частоти зручно також розглядати нагромаджену відносну частоту, яка має всі властивості функції розподілу випадкової величини. Кумулятивно: загальна площа більшої частини сільських рад (19 випадків, або 52,8%) менше 3 тис. га; понад три чверті сільських рад (28 випадків, або 77,8%) мають розмір менше 4 тис. га.

Але загальний розмір землекористування чи розмір адміністративно-територіального утворення ще не характеризує в повній мірі умови господарювання. В аграрному секторі економіки важливим показником є склад земельних угідь (табл. 3., рис.), який дає якісну структурну картину стану використання земель.

Саме співвідношення угідь обумовлює в значній мірі екологічну стабільність території. Діаграма демонструє, що третя і четверта статистичні групи мають високу питому вагу екологічно стійких угідь (лісові насадження, водно-болотні та кормові угіддя).

ВИСНОВКИ

Аналіз співвідношення угідь у статистичних групах свідчить, що розораність території в розрізі сформованих статистичних груп сільських рад Горохівського району коливається від 62,0% у четвертій статистичній групі до 82,0% у першій групі. У цілому по району розораність становить 67,3%. Питома вага садів коливається від 0,5% у третій групі сільських рад до 1,4% у четвертій, а в цілому по району дорівнює 0,8%. Сінокоси займають площу від 1,4% у п'ятій групі до 4,4% у другій, а в цілому по району – 3,3%; пасовища – від 2,1% у п'ятій групі до 7,6% у третій, а в цілому по району – 5,9%; кошивання загальної площі кормових угідь – від 3,5% у п'ятій групі до 10,9% у другій, а в цілому по району – 9,2%. Сільсько-господарська освоєність території коливається від 71,6% у четвертій групі сільських рад до 89,4% у першій, а в цілому по району вона становить 77,3%. Лісистість території в розрізі сформованих статистичних груп коливається від 2,0% у першій групі сільських рад до 15,8% у третій, а в цілому по району вона становить 10,6%. Питома вага водно-болотних угідь дорівнює від 3,5% у третій групі сільських рад до 9,1% у четвертій, а в цілому по району вона становить 6,2%. Інші угіддя займають від 5,0% площі в першій групі до 10,0% у п'ятій групі, а в цілому по району – 5,9%.

Графо-візуальний аналіз свідчить, що екологічно стабільні угіддя превають у третій та четвертій статистичних групах.

ЛІТЕРАТУРА

- Федоров М. М. Економічне стимулювання суб'єктів господарювання за раціональне використання і охорону земель / М. М. Федоров // Вісник Сумського державного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». Науково-методичний журнал. Вип. 1, 2001. – С. 200-203.
- Данилишин Б. М. Економіка природокористування : підручник / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, В. А. Голян. – К.: «Кондор», 2009. – 465 с.
- Механізми управління земельними відносинами в контексті забезпечення сталого розвитку / Ш. І. Ібатуллин, О. В. Степенко, О. В. Скаль [та ін.]. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 52 с.
- Хвесик М. А. Стратегія соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Волинської області) / М. А. Хвесик, Л. М. Горбач, Н. В. Вишневська, Ю. М. Хвесик: [монографія]. – К.: Кондор, 2004. – 376 с.
- Тібілова Л. Аналіз показників щільності землекористувань / Л. М. Тібілова // Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК. – Львів: Львів. нац. аграр. ун-т, 2010. – № 17(2). – С. 568-572.